

Rättsavdelningen
Katarina Bone
katarina.bone@socialstyrelsen.se

Regeringskansliet
Justitiedepartementet
ju.remissvar@regeringskansliet.se
kopia: ju.L7@regeringskansliet.se

Socialstyrelsens yttrande över betänkandet Ett nytt regelverk för uppsikt och förvar (SOU 2025:16)

Ju2025/00400

Socialstyrelsens yttrande utgår från myndighetens verksamhetsområde. Myndigheten lämnar synpunkter enligt följande.

Övergripande synpunkter

Socialstyrelsen noterar att utredningens förslag sammanfattningsvis bl.a. innebär att möjligheten att vidta ingripande åtgärder, när det gäller barn, utvidgas väsentligt genom ändrade regler för placering av barn i förvar, avskiljande från båda vårdnadshavarna, placering av barn på säkerhetsavdelning, avskildhet under dygnsvilan på säkerhetsavdelningar, möjlighet till förstärkt uppsikt m.m. Utredningen menar att utformningen av bestämmelserna (bl.a. krav på synnerliga skäl), krav på proportionalitetsbedömningar samt hänsynstagande till barnets bästa i varje enskilt fall ska säkerställa att åtgärderna endast vidtas om de är absolut nödvändiga och förenliga med Förenta nationernas konvention om barnets rättigheter (härefter barnkonventionen). Den minst ingripande åtgärden ska vidtas. Socialstyrelsen anser att utformningen av lagstiftningen ställer stora krav på kompetensen hos de som ska fatta beslut om de aktuella åtgärderna. Det är av yttersta vikt att denna kompetens säkras. Vidare bör det övervägas om det finns skäl att ge lämplig myndighet i uppdrag att följa upp att tillämpningen av lagstiftningen blivit den avsedda samt att den är förenlig med Sveriges åtaganden enligt internationella konventioner.

5.12.2 Förvar av barn som inte är asylsökande

5.12.3 Förvar av barn som ansöker om asyl

5.12.4 Ytterligare förutsättningar för att ta barn i förvar

7.4.8 Tidsgränser för förvar av barn

Socialstyrelsen tar inte ställning till förslagen som till stora delar ligger utanför myndighetens område, men vill påtala att de regler som föreslås i

avsnitten riskerar att strida mot flera av barnkonventionens artiklar;

- artikel 3 (barnets bästa),
- artikel 6 (rätten till liv, överlevnad och utveckling),
- artikel 9 (förbud mot att skilja barn från sina föräldrar, utom när det är nödvändigt för barnets bästa),
- artikel 31 (rätten till lek, vila och fritid),
- artikel 24 (rätten till bästa möjliga hälsa, tillgång till hälso- och sjukvård och rehabilitering),
- artikel 37 (rätten att inte utsättas för tortyr, annan grym behandling m.m. samt att frihetsberövanden av barn endast får användas som en sista utväg och för kortast lämpliga tid).

Dessa artiklar gäller alla barn oavsett orsaken till varför barnet sätts i förvar. I detta sammanhang vill Socialstyrelsen lyfta att forskning visat att förvar är skadligt för barns psykiska hälsa. Barn i förvar upplever ångest, depression, sömnstörningar och trauma. Detta förstärks om barnet redan är traumatiserat av krig, flykt eller separation från familj. Även relativt korta interneringsperioder kan ha en negativ påverkan på den psykiska hälsan. De negativa effekterna av förvarstagande försvinner inte heller bara för att barnet släpps. Barn i förvar förlorar också tillgång till bl.a. trygghet, utveckling och fritid. Att skilja ett barn från en förälder har som regel också bestående påverkan på barnets förmåga till anknytning vilket i sin tur påverkar dess hälsa och välbefinnande samt förmågan att hantera skrämmande händelser.

När det gäller barn i migrationsärenden vill Socialstyrelsen också påtala FN:s barnrättskommittés rekommendationer till Sverige från 2023 (CRC/C/SWE/CO/6–7). Kommittén uttryckte oro för att barn hålls i förvar på migrationsrelaterade grunder och uppmanade Sverige att helt avskaffa denna praxis, i enlighet med principen att frihetsberövande av barn endast ska användas som en sista utväg och för kortast möjliga tid.

12.5.4 Barn som hålls i förvar ska erbjudas utbildning

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget och vill påtala vikten av att kvaliteten på den utbildning som erbjuds säkerställs så att intentionerna som följer av barnkonventionens artikel 28 (rätten till utbildning) uppfylls.

Beslut om detta yttrande har fattats av avdelningschefen Pär Ödman. I den slutliga handläggningen har enhetschefen Mariana Näslund Blixt deltagit. Juristen Katarina Bone har varit föredragande

För Socialstyrelsen

Pär Ödman

Katarina Bone